

5129, 5133

0 59
10-72

2001

ԻԿՈՒ ՏԱՐԵՑՈՅՑ

1910

471

Տ.Ա.ԳՐԻԿՅԱՆ

9484

059

Հորոյալ

ւր

ԿԻԿՕԻՆ

ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ

Հ. 7830.57

Ի Բ Բ ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ ՄԵԿ ԵՐԿՈՒ ԲԱՆ...

Ամէն հեղինակ որ գրէ մի բան
Արձակ գրելով կը գտնէ ճամբան,
Բայց ես ուզելով ընել տարբեր բան
Փոխան գրելի զերգ երգիծարան՝
Քերթնողի բերնէս հանելով թարան
Ուզեցի որ հոս ժողովմ' ի մի բան
Յանգերը՝ որպէս ինկած ի խարան:
Ատով կը յուսամ ձեզ, որ չէք անբան
Վաճառականներ և կամ ուրիշ բան,
Եւ կամ թէ՛ բլլաք գրող փաստարան,
Եւ կամ թէ նստիք Բերա՝... Ետզ Գարան
Կամ Սալմաթիմբուք և կամ Ուն Գարան
Հաշակել այս յանդալից չորպան,
Ուր ծաղրած եմ միշտ ուժեղն ու զօրպան,
Պիտի ըսէք գուր «տփերիմ ետրան»:

Ընթերցողէն՝ այս ամէնուն փոխան՝
Չեմ ինդրեր ընել զիս երեսփոխան,
Կամ Պարսկաստանի մէջ մէկ հարուստ խան
Կամ զիս բարձրացնէք փառքի... կախաղան,
Կամ թոյլ տաք երթալ բազմիլ... Չբաղան,
Այլ սա կը խնդրեմ որ ծառան, աղան
Երբեք չմոռնան կարեւոր սա՛ բան
Նախ գիրքս գնեն. յետոյ տան փարան:

Ընկեր ԿԻԿՈ

Գրքիս վրայ երբ չը տեսնէ՛ք կնիք
Ո՛հ մի զարմանա՛ք, ես չուցիմ... կնիկ:

ԱՄԻՍՆԵՐԸ ՏՈՏԻԿՈՎ

ՏԱՍՆԵՐԿՈՒ ՀԱՏ ՔՈՎԷ ՔՈՎ

ՅՈՒՆՈՒՄԱՐ

Այս ամսուն մէջ հովրոտ, ձիւնոտ, մրրկավար,
 Փայտ ածուխին գինը երբեք չ'իջնար վար,
 Ամուրիներ կը դողդըղան հէք, թշուառ,
 Մեկուսացած անկողինն իրենց սառ:
 Աս ցուրտերուն անդոյգ պառկելն ի՞նչ դժուար,
 Նիհար կամ գէր՝ պէտքն զգալի անպատճառ:
 Մեր Ազգային ժողովն ըսես ցրտահար՝
 Եօթանասուն մէկը երբեք չունենար:
 Որովհետեւ երեսփոխանք ի՞նչպէս վար
 Իջնան ցուրտին, երբ տունն նստած սէր բուրվառ
 Խնկարկելը պէտքն է օրուան սիրավառ,
 Կնոջ մը որ մուշտակապատ զերթ շուրջառ,
 Կը տաքցընէ իր էրկիւ դողահար:
 Ո՛վ ընթերցող, ըլլայ այժմ կամ թէ ոչխար
 Միսը իննէն արդեօք գնեւ դու կրցա՞ր:
 Դուն ալ հարո՛ւստ, սուպային դէ՛մ փայտավառ,
 Ատանայի տնանկները մի՛ մոռնար:

CINÉMA... ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

(ԱՐՏԱՍԱՆԵԼԻ ԿՏՈՐ)

ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԱԾ՝ ԵՐ. ԹՕԼԱՅԵԱՆԻ ԿՈՂՄԷ

Յուլի տասր. Սալիտ փաշա. մէշրութիւթ. Ինչ լաւ է.
 Իքտամ. Սապահ. Բիւզանդիոն. եաշա՛. կեցցէ՛... Իլաւէ՛.
 Ուրախութիւն. Դրօշակներ. աղմուկ. թափօր. Խօլ ծափեր.
 Հայ. Յոյն. Հրէայ. Արապ. Գնչու. ծեր. կին. փողոց են թափեր.

Մեր ամսուն մէջ հովրոտ, ձիւնոտ, մրրկավար,
 Փայտ ածուխին գինը երբեք չ'իջնար վար,
 Ամուրիներ կը դողդըղան հէք, թշուառ,
 Մեկուսացած անկողինն իրենց սառ:
 Աս ցուրտերուն անդոյգ պառկելն ի՞նչ դժուար,
 Նիհար կամ գէր՝ պէտքն զգալի անպատճառ:
 Մեր Ազգային ժողովն ըսես ցրտահար՝
 Եօթանասուն մէկը երբեք չունենար:
 Որովհետեւ երեսփոխանք ի՞նչպէս վար
 Իջնան ցուրտին, երբ տունն նստած սէր բուրվառ
 Խնկարկելը պէտքն է օրուան սիրավառ,
 Կնոջ մը որ մուշտակապատ զերթ շուրջառ,
 Կը տաքցընէ իր էրկիւ դողահար:
 Ո՛վ ընթերցող, ըլլայ այժմ կամ թէ ոչխար
 Միսը իննէն արդեօք գնեւ դու կրցա՞ր:
 Դուն ալ հարո՛ւստ, սուպային դէ՛մ փայտավառ,
 Ատանայի տնանկները մի՛ մոռնար:

Օրհն. Դարձ

Դիմի Դանտոյ. Դիմի Դանտոյ. Դիմի Դանտոյ.

Հառեր երկար, պաղտըւութենէր, եղբայր ենք մենք, պէ՛ն եաշա,
Սարսափած են, ջոջ՝ խափել, եփենաի, պէյ ու փաշա,
Ա. Սուրենեան, Խնդիր Սիմոն, Ա. Գասպարեան, Օրմանեան,
Կեցցէ՛ Գուրեան, կեցցէ՛ Համբա, կեցցէ՛ Բանակ Օսմանեան,
Չէրբէզ Մէհմետ, Ֆէհիմ, Շէֆիք, փախուստ, կղզի, սատակում,
Միւստաֆաթ արք, Մէհմետ, Նեքո, Ավրամ, Բիւն, Ամբակում,
Հնչակ, Կորոշակ, Զանգակ, Ռազմիկ, ներս են մտեր խաղաղիկ,
Բիւզանդիոն, Լոյս, Մանգուլ, Սապահ, Կափաօշ, ու Մաղիկ,
Գո՛ղ, խափել՝ լրտէ՛ս, մաշնի՛չ, պատույ տատան, գող չէ ան,
Բարգէն, Տիրայր, Շահին, Տաճատ, Արիս Ֆէսճեան ու Թօփճեան,
Երլարզ, Համբա, պօլ Սէրամիրք, ծափեր, թափօր յաղթական,
Մայր Արարսի, Բամբ Արտաան, ծաղրանկար... զաղթական,
Ազատ ենք ալ, հաւատար ենք, նոյն են ծառայ է... բաթրոն,
Վ. Փափաղեան, Զարգ, Օթէլլօ, Ենոփք Արմէն, պօլ թաւարոն,
Արփիարեան, Քէչեան, Քասիմ, Տիգրան Զաւէն ... անդաստան,
Վերնագիրներ, քաջ Անդրանիկ, Բարկէն Սիւնի, Հայաստան,
Կեցցէ՛ Մէնակ, «Նասրէ Օլտու», Պէսա, տաքէր, խիստ աճան,
Ահմետ Ֆէհիմ, Վաբիթէ, Ամիրթիմարոն, Բրթի Շան,
Գոռում, գոչում, գլուխ պատուել, մարդ փաստակի ալն ունի,
Այցելութիւն, խմրագրատուն, Ռուրէն, Վահագն, Ահնունի,
Սիրբէճին ենք, գարեջուրներ, կեցցէ՛ Մամուլ, Սուրհանդակ,
Պօլ պօլ ժողով, պօշ պօշ խօսքեր, որոշումներ այլանդակ,
Թանին, Հաճիս, Ալէմ, Գալէմ, Տափուլ, Զուռնա, Հօղգապաղ,
Օրտու, Ասքէր, ու Գարսիեօղ, նոր նոր թէրթեր հանապաղ,
Գիմաւորում: Սախալիէն, ծափ գարնելու պայմանաւ,
Սապահէտաին, Ա. Իլմիրլեան, Մինաս Զերպ ... Մարտանաւ,
Մէլքոն Կիւրճեան, Գաւթի խաչկոնց, Միհրդատ Հայկաղն, մեծ
մեծ վարկ,
Երկայն մագեր, դաշնակցական, սեւ քաղաթ, ծոռ գլխարկ,
Շահրիկ-Զօհրապ-Շահպաղ, Զարգար, միթինի, կոնկրէ, յորդառատ,
Հոս Արամեանց, հոն ճիհանկիւլ, հոս Սապահգիւլ, հոն Մուրատ,
Սաղրդ աղած, ճիւլալ Պէյ խան, Սէթեան օֆիս, Մեծ Նոր խան,
Պլատֆօրմա, Քօնկրէ, թռուցիկ, ֆէդէրացիա և օռկան,

ՓՍՏԻՈՒՄԻ

Գիմակները պէտք է առնել լիճ՝ Թէ վար:
Մեր Աղգալին ժողովին մէջ անհամար
Սրով մը կալ գիմակներու շատ յարմար:
Անշուշտ շատեր ուրիշ խառնութ մը օտար,
Գիմակ դնել վրտահ եմ որ չեն փութար:
Միացեալը պալոն նալինք եմբ չի արար,
Միւսներն ալ թռչուններու դերք վըտար:
Պալօ տալու պիտի կանխեն, չէ՞ դերար:
Մօսիս Զապէն հաննելու ժամ չունենար,
Հաղցընելիք այնքան ունի փոխիմ, կար:
Կին մը, թերեւս կեռուր մ'ըլլայ գու Քանգար,
Գտնուեր է անկողնին մէջ կապած սառ:
Ամուսին մը, նիւնայի սիրող, անդուլթ չար,
Բալ երթալով Լքեր է կնիը չարաչար:
Պատիւի տէր շատ մը կիներ հանեն քար
Մօսէններուն, սրտնք յայտնի անմշակար,
Երբէք չիյտեն ծածուկ տեղեր իյնալ վար:

Բուրժուազիա, տեխնիկական, նրանք, մերանք, անգուճեան,
Տէնաէնցիօղ, էլի, պարեն, ախր, բառեր խենդումենդ,
Թէկուլ, գոնիս, ցր, գնումեմ, ես գալիս եմ տաքալիս,
Ազատութիւն, եկաւ, գնաց, չեկաւ, չի գար, պիտի գայ,
Լուսին չկար, Բամբ որտան, Մեր հայրենիք, Ով Լրկիւր,
Թօքառականը միշտ լիցուն է, բաժակաճառ, ծրագիր,
Մանլիթէրներ, պրաունիկ, գնդակ, վառօղ, միլիթի,
Փամիուլտ, հրացան, տարճանակ, պարոն Քրիս, անաթիթ,
Զիթէ Սարաֆ, Տէր-Յակոբեան, Ազատ Քնար, Մերութան,
Ահարոնեան, Սիւմանթօ, Հայրորդներ, Վարութան,
Նոր բիւսներ, Վասպուրական, Միհրդատ Հայկաղն, Քաջ Վարդան,
Թատրոն, նպաստ, ներկայացում, չէմէլէյճին Ի... Ֆիզան,
Միութիւններ, ընկերութիւնք, ակումբ, ժողով, վարչութիւն,

Մարմին, խորհուրդ, քուէ, միթինկ, դիւան, ճառեր ապարդիւն,
Ազգանուէր, Դպրոցասէր, Պոլսոյ Տիկնանց, Միացեալ,
Կրթասիրաց, Ազատական, Յառաջդիմաց, Սօցիալ,
Աղբիւր Սերոբ, Բարեսիրաց, Մասեաց, Սանուց Էսաեան,
Կեդրոնական, գաղթականներ, աշակերտներ ցիրուցան,
Պայքար, Ազգակ, Քնար, Սասուն, Ձայն Հայրենեաց, Ժամանակ,
Պոքթ, Խալփախ, Փափաղալօ, Պօսնա-Հէրսէք, մի՛ կենաք,
Ընտրութիւններ, Ձերազ, Շահրեկ, Ձոհրայ, Հորոյ, Երուխան,
Կարին ու Վան, Վարդգէս, Կարօ, Յ, Ագիւլեան, Մեծ

Նոր Խան

Խօսք եմուզում: պապա՛մ ես ալ, կը բողոքեմ, ձայն չունիս,
Լա՛ւ է քէնտիմ: «Եւ խօշք կ'ուժեմ», Խօսքը ձերն է, բա՛յց ըստ Ի՛ս,
Երգենք, կարդանք, պօռանք, կանչենք, ազա՛տ, անվախ, ան-
կաշկանդ,

Ռաֆֆի, Խենդը, Սամուէլը, Սմբատ Բիւրատ, Բանտէ Բանտ,
Քեամիլ Փաշա, Խաթ Հիւմայուն, եաշա՛, կեցցէ՛, հուրը՛, հի՛բ,
Բորբականտ, Թափօր, քուէ, ճառեր, ծափեր, միւնթէթիկ,
Մնտուկ, բացում: Ձօհրայ, Ճահիտ, Ահմէտ Բիզա, Հալաճեան,
Գեղամ, Կարօ, Կոմս, Տաղաւար, Խորհրդարան եւ Այսան,

Ֆէառքեարան, Ահմէտ Համի, հարցապնդում: Մերպէսդի,

Արէլեան խումբ, Պատուի համար, սկսում ենք արուեստի,

Ա. Արմէնեան, Աղեան, Ոսկան, Աւազակներ, Եւգինէ,

Կլօխ մեանի, Աստուա պանն է, Կլուբ կնանք, վատ կին է,

Յ. Ալփիար, Առջի անգամ: Կոհակ, Շիրակ, Մաղկաքաղ,

Վառած քնար, Այրած քնար, Ազատ քնար, Մթնշաղ,

Երեսփոխանք, զիճաքանում: որոշումներ, անթիքա,

Մամլոյ օրէնք, Չորրորդ յօդուած, գործադուլներ, սենտիքա,

Սեւումեան խումբ, Վրոյր, Օրիորդ Աղամեան, և Աւետեան,

Ճամբուն զրայ, «բրէքէքէ», պարապ թատրոն, յաւիտեան,

Չարիքեան խումբ, Տիկին Մայսուր, Յարութիւնեան, նոր փոստա,

Դէշ հովիւներ, օրիորդ Ֆիֆի, փաբա չիկա, և Ուրիել Ակոստա,

Ջատիկ, Կիկօ, ատրճանակ, պամպում, փամփուշտ չի թնար,

Շէյխ Վահտէթի, Վօլքան, Միզան, Մուրատ, շէյխեր, բոցափառ,

ՄԱՐՏ

Շունչ մը առնել կը սկսի ալ ամէն մարդ,
Ազատամարտ շարունակէ մղել մարտ,
Կղերին դէմ էր պայքարը խօլ ու բարդ:
Կատուներ որ թմրած էին մինչեւ ցարդ-
Նոր ուժերով էգերուն մէջ կ'ընեն ջարդ:
Կ'ըլլայ Պոլսն հետզհետէ բարեզարդ,
Ա՛լ ամէն կողմ ցելա ու փաթախ կարծես վարդ:
Քաղքըցիներ արդեօք չունին ուրիշ դարտ,
Քիւլի ու չանախ կ'իջնայ դիտու բարդ ի բարդ:
Մեր Ազգային ժողովին մէջ ջմնաց մարդ,
Թո՛ղ մարդու տեղ բերին մարդերուցուած յարդ:
Աղթամարէն նոր լուր չի դար մինչեւ ցարդ,
Արդեօք ուրիշ տեղ նետած են ուռկան, կարթ:
Թերթերու մէջ կարծես ինկաւ նորէն ջարդ:
Թէ որ անոնք չեն, բայց եթէ ոստայն, սարդ,
Խոնջ հարկ ընել առաջնունէ այնքան նառք,
Թուղլաճեանը, մեր Գառնիկը՝ (Ծանօթ՝ Գառթ)
Փոխան մտքի սլիտ՝ մշակէ եղեր... արտ:

Մարտ երանումէկ, պումպում: զինուորք, խորհրդարան, շէրիաթ,
Ահմէտ Բիզա, Ճահիտ, Բահմի, փախուստ, Թանին, Իթթիհատ,
Մէհմէտ Ասլան, Թէվֆիգ փաշա, Շուրայ Իւմմէթ, ու Թալան,
Վեհափառ Կայսր, կեցցէ Համիտ, կեցցէ շէրին ու Սուլթան,
Սելանիկ են, Ձեքմէճէ են, Սթէֆանօ, Չաթուճա,
Մահմուտ Դէվլէթ, Հիւսնի փաշա, փախչին շէյխեր ու հօճա,
Ահա Պոլիս, պամպում: ճով ճով առատ ումմեր, կ'որոտան,
Ձեն գրաւած, կը գրաւեն, գրաւեցին, ներս մտան,
Երլուրդ, Համիտ, սեղմ պաշարում: ճարն է հատեր, անձնատուր,
Սուլթան Րէշատ, կեցցէ՛ սուլթան, Թնդանթներ հեշտալուր,
Ալաթինի, կեցցէ Ճահիտ, Թանին, նոր շէնք... պատանա:
Ալ հանգչեցանք, սակայն դեռ ոչ, հեռագիրներ... Ատանա,

Զարգ. կոտորած. հրդեհ. թալան. առեւանգում. հուրի տալ.
Իհասն ֆերբի. ճեփատ. Ասաֆ. Ապտիւլ Գասէր... Իթիաալ.
Բէաքսիօնէր. շէյխ Վ.ահմէթի. ճաֆէր աղա. կախաղան.
Մուրատ. Կասիր. Վ.օլքան. Միզան. Ժէօն թիւրքերն ալ կը խաղան.
Յակոբ Պապիկ. Եւսուֆ Քէմալ. Յ. Մոսաիչ'ան. Ս. Սեւին.
Լաւ չեն դատեր. հայ են կախեր. արդարութիւն չտուին.
Որբեր. տղեր. անպատապար. ասկէ լաւ են... վայրենիք.
Հանգանակում. պատուիրակներ. «Կիկօ»ն փակուած. Հայրենիք.
Բողոք. թաքիլը. հայերն անմեղ. ֆէթվա. ֆէրման. հեռագիր.
Նորատունկեան. թանին. հասիա. գատ. Հայաճեան. «Որագիր».
Նոր կախաղան. կրկին բողոք. հրաժարում. «Գաղափար».
Ազգ. վարչութիւն. Զոհրապ. Շահրիկ. պաշքար. անկում. Գարաւան.
Պաշտօնն էր լաւ. դի անկէց ետք կուգար մեզուս. գոր... տեան.
Խառնակութիւն. Երուսաղէմ. Պոլիս. Ա. կն. Ա. ղ/թամար.
Գոռում. գոռում. Խորհրդարան. յայտնութիւններ անհամար.
Ոչ-խալմներ. հայ ղիւտորներ. գուռ. հանգէս. դահաճաւ.
Պօլ տարեցոյց. կալուօշ. Կիկօ. ցորենէն ետք գայ... հաճար:

Այրր՝ կը խօսէ գրուիւր կրնոջ
Իր խօսքը, որով կինը, չրսեր «ոչ»:

Այրր՝ յապտի տառից գաղափար.
Կինը՝ մարդ շինող տառից կաղապար:

Կինը՝ գէթ է, էրիկ մարդը մէկ,
Միայնակ կ'ըլլան, մերք տառը, մերք երեւի:

Ա. Պ. Գ. Ի. Լ.

Թերթ կ'երեւայ ամպի մէջէն երկինք բիւ.
Անճրեւները ա'լ կը սկսին կաթկըթել:
Շատ մը թերթեր որ խաղալին սկսնալիւ,
Ա'լ կը փութան խողով մէյ մէկ հատ պառկել:
Խել մը կ'եներ էրիկնաւ հետ Էմպէսիլ,
Փոխարէն լոկ քառորդի մը նոր նոր, չիւ:
Աշուիլ մէկի խաղը խաղան զերթ ինչ:
Քերթողուհին ազգային, մեծ մեր Սիւրիւ.
Մտադիր է, կ'ըսեն, երկի մը տալ ծիւ:
Մինչ քերթողին, այժմէն պէտք չէ ծիւնալիւ.
Մեր Գօլանճեան, փորը խեղճին չալէ զի:
Քաղ. ժողովը է՞ր սկսաւ թափթփիւ.
Խնջօւ դարձեալ եղաւ սրտէս անբեր իլ.
Մի հարցներ կ'ըսեն, պէտք չէ շատ դալչիւ:
Երբ պնդեցի. « աղլը վար տըր եօզ տըր տիւ,
Քէնտինէ տըր, քէնտին տնլա, քէնտին տիւ».
Հասկցալ եւ սկսալ ես ինձ ժողովի:

ԻՆՎՈՂ ԱՂԶԻԿՆԵՐԸ

Աօն գիւշմանլըդ ազդէ երմէզ

ՆԱՀԱՊԵՏ ՔՈՒՉԱԿ

Եւ աղջիկներ, և չէզ կոյսեր, թոռնուհիներ մեծ եւայի
(Որ չեն զներ տարբերութիւն ո՛չ Ահմէտի, ո՛չ Սալայի).
Արագ, արագ կուգան կ'անցնին, Սոլ փողոցէն, Սալ փողոցէն:
Սպասելով մանչուկներու հովարտայի... որք դաւոյց են:

Ո՛ր փողոցէն. ո՛ր Տէրէէն անտըր կ'իլլին միշտ Տօղրու Եօլ.
Ո՛վ է մայրիկին այդ աղջկանց, քսուած պոյա եւ բուրաբ ալօլ
Այդ կանխաճառ հանրակիներ, որ փէշերն ալ մատ մը վեր
կարծես կ'ըսեն «եկու պարս'ն, բայց ոսկի՞ մը. չէ՛, չի՛
բաւեր»:

Լոյսերն հազիւ թէ կը վառուին, մեծ բողբոջը կ'անցնին գործի
Իսկ անդիէն կարճ հասակով, չար աչքերով անվարժ լուծի
Զայգ մ'աղջիկներ խօսք կը նետեն հեղափոխ
Որ իր կարգին, մոռցած հեղափոխ, կը մոռտայ «փէրլ» մի ճին» :

Ու աղջիկներ այդ դեռատի որք դեռ նման են պեպէին,
Լաւ տեղեակ են անոնք սակայն հանրակնոջ a, b, cին,
Հետեւելով անոնք անշուշտ բարի ծաղիկ իրենց մօրկան
Կը մտածեն. «Ինչո՞ւ նստինք. կինն ալ կրնայ ըլլալ մ'օղական» :

Հինգէն տարւ. յետոյ մէճիտ. օր մը ոսկի, օր մը քրքրից,
Համայն խոստում ու վայելողն հրեշտակաց է՝ դասակից
Եւ երբ պզտիկ այդ դիցունին առնէ համը արգիլուածին
Ա՛լ ինկած է. օգուտ չունի, նոյնիսկ... Աստուածածին :

Ինկած կնոջ օգնելու է. պատուիրանք է Տիեզերքի
Բայց բոգ կինը ականջ չի տար ո՛չ խրատի, ո՛չ ալ խօսքի.
Սակայն կ'անցնին տարիները. Մոռնալ, Մեծ Պահք
Կաղանդ, Զատիկ

Ու օր մըն ալ, ո՛վ հանրակին, նոյնիսկ թէյգեղ կ'ընէ...
մատիկ... :

Ուղղական Հրեայն, երբ փոխէ հոլով
Սեռականին մէջ է՞ր կ'ըլլայ համով :

Կինը երբ բաց տայ, կը տեղայ դրամ,
Այրը երբ բաց տայ, սնանկ է պապա՛մ :

Մ Ա Յ Ի Ս

Այս ամսընան մէջ որ կողմ որ նայիս
Ծաղիկ կը տեսնես. վարդերու ամիս :
Կ'երգեն քնարներ Սիպիւ Անայիս :
Սիրամանթօն ալ նման պապայիս
Կ'երգէ խառնալին խառնութիւն ինչ միս :
Դուռն ալ այս ամսուն կամիս, չկամիս,
Շուրջը քերթողն ժէսքով կը նայիս :
Կիներ կը սկսին ցուցադրել բիւ բիւ
Կռնակ ու կուրծքի իրենց կարմիր... միս :
Երեսփոխանի մեր սա ժողովնիս,
Կարծես գինովցած հոտէն վարդ, նարկիզ,
Կորսնցուցածի պէս է ոտքին... իզ,
Անցած օր դացի միայն դատայ... իս :

Դ Ի Ր Ք (POSE) Շ Ի Տ Կ Ո Ղ Ն Ե Ր Ը...

Ի՞նչօղիս ԿԱՐԵԼԻ Է ԼԱՒ ԴԻՐՔ ՄԸ ՈՒՆԵՆԱԼ
(COMMENT AVOIR UNE BONNE POSITION (ԲՈՋ... Ի ՍԻՐՆ))

(ԱՐՏԱՍԱՆԵԼԻ ԱՇԽԱՐՀԻԿ ՍԱԼՈՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ)

Դիրք կը ԵՏԻԵՆ այրեր, կիներ, այս աշխարհին մէջ անցաւոր.
Դիրք ԵՏԻԵՐ, հաւաստե՛լ, պիտանի է ու կարեւոր
Խեղճ ու կրակ վարժապետնիս կը պատուիրէ մեզ ամէն օր՝
Թէ՛ երբ չունիս դուռ դիրք մ'աւտուր, ըլլաս նոյնիսկ Բարիզ թէ Պոն
Ըլլաս դուռ կոմս, կամ թէ իբիսան, ըլլաս մէպուս թէ քաղաւոր
Կուս չես արժեր, երբ չունիս դիրք, երբ չես ԵՏԻԵՐ դիրք մը անդորր :
Վահան, Արքիմ, Ասով, Միսով, Պողիկարպոս թէ՛ Գրիգոր
Մաննիկ, Վերժին, Նուարդ, Հոռոք, Շուան, Զապէլ նոյնիսկ Ֆիլոն
Հոս քափեցան, Յուլիս 10ին, Վանէն, Մուէն եկան... Վոսփոր.
Միին թելին քակ ներմակներու ծրար մ'ունէր գրկած խոռոք.

Ոմանք շարժար, ոմանք սարս, ոմանք նոյնիսկ չունէին զոր .
 Ոմանք նիւար, ոմանք ալ գէր . ոմանց քելին տակ կար հասնոր,
 Ինկան Պոլիս, ինկան . . . Բերա, ո՞ր պիտի ըլլար տանց մեկնոր :
 Տղամենքն այդ գաւառացի, ուրիշ, չարաւ, ժիր ու շատնոր
 Յափշտակաւ Պոլսոյ դիրքէն, փառքէն, շուքէն մեծ ահաւոր,
 Բերանաբաց, ականջնին բաց՝ փողոցներէն լայն, լուսաւոր
 Սլֆային՝ արմկելով, կամքելով կիներն . . . աղւոր :

*
 * *

Օր մ'այդ տղայ կ'ուզէն գիտնալ քէ՛ ի՛նչ կ'ընեն անոնք բոլոր
 Որ չեն կերեր մանալէպի, քաւով կէօօսի, ո՛չ իսկ ոլոռ,
 Կըլլան յանկարծ բժիշկ, պանքէն, կրնան երթալ նոյն իսկ Լաբոռ,
 Կըլլան պարոն, միւսի, «Բիրիթ», ձի կ'ունենան, նոյնիսկ . . . ախոռ :
 Ատնցմէ մին, Բիշ մը համբակ՝ ունէր դասարկ մեծկակ մէկ փոր
 Կարգացողի մը գաւակն էր . ունէր հայր մը սենաւոր
 Որ բտած էր . «Դեմ, տղաս, մէկ աշխարհ գերդ կամաւոր,
 Դեմ՝ կուռէ, գլուխ պատռէ, կուրծք տուր մարդոց միլիոնաւոր» .
 Պարոն Ղուկաս, այս էր անուն . մոռցած Վանք, մոռցած արօր,
 Դիրք շէկելու իր փափաքէն ան կը ծիւրէր, միջոց, ամէ՛ն օր,
 Դիրք շէկելը, տուն շինելու չէր նմանէր . պանքի՞ր էր լոռ :
 Օր մը, չար օր, պարոն Ղուկաս, որ նիհար էր, այնքան չոր չոր
 Այնքան նիհար ու բարակուկ, հաւա-ացէ՛ք տու չեմ խաչոր .
 Կը հարցնէ, կը փնտռէ քէ՛ «Ո՞րք շէկեն դիրքեր խոռ» .
 Յրաններէն չափաւ կ'ընէր . կարգացած էր քանի մ'հասնոր .
 Սովորած ալ էր մէկ քանի բառ, bonjour, madame, merci alors,
 Դիշէր բռն՝ je t'aime, ma chère, je meurs pour toi, je vous
 adore!!!
 Պոլսեցի մը, հաճած վարած, օյին սիրող, բաւաւ անոր
 «Պարոն Ղուկաս, կ'ուզե՞ս շէկել դիրք մը շէնդ, աղւոր, նոք նոր,
 «Դեմ՝ Բերա, դարձիւր սրկէ, անցիր նրկէ քաղաքս,
 «Դիրք կը շէկես, հաւատա՛ խոսքս . . . շատ մը հաւեր չունին . . . ախոր» :

*
 * *

ՅԵՐԱՆԻՄ ԵՄ

Երբան տաքերու հախաքալըն ունիս,
 Բժնժէ պըռզը հաղաւ իմ նիւսիս,
 Թախտա պիթիներ, բերէներ տունիս,
 Կը սկսին պարել գիշերը չորս գիւս :
 Երեպիտաններ կը չուեն ի նիս,
 Մերիներն ալ կը լքեն Պոլիս,
 Գիւղերը քաշուած կ'ըլլան միմտախ :
 Փողոցներ փռչի, քաղէ կը գանիս :
 Պատրիարքարանը Տէ՛ր ո՞ւր կը տանիս,
 Թափեր չ'ախթիւր քէմէլն ու տանիս :

Ճիշդ այդ օրէն, մեծ պատմագիրն, քիւսիզ Խաչիկ կուտայ փառք հօր
 Կը լայնցնէ մարմինն ամբողջ . նոյն իսկ կուռի իր . . . հակափոր .
 Չի հանրակինք, ամենագուր, կրտսերագէտ, շիրին աղւոր,
 Պարոն Ղուկասն, իր սարօր . . . սալօններէն ներս կ'առնեն կոր :
 Եւ խեղճ Ղուկաս, կը կարծէ քէ՛ թօշ շէկելով . . . մեղք տաւոր,
 Դիրք կը շէկէ՛ Սարճէ . թօշ չէ որ կը շէկես, այլ բոզ մը . . . մեղաւոր :

*
 * *

Ահա՛, ինչո՞ւ գաւառացի շատ տղանք միշտ ամէն օր
 Բերա կ'ընեն կ'ուզեն դիրքեր . . . թօշեր շէկել, մեծ փառաւոր .
 Չեմ բեր քէ՛ դիրք մի՛ շէկէք, բայց նայեցէ՛ք տղաք որ,
 Փոխան թօշ . . . բոզ շէկէք, այս է խաւս էն կարեւոր .
 Որ չըլլայ քէ՛ դուք այդպէսով, ձեզ . . . փոս շէկէք անդրախոր :
 Թէեւ ոմանք, հարիւրէն մէկ, թօշ շէկելով շինած են դիրք .
 Բայց կան ոմանք — բոզ շէկողներ — նոյնիսկ չունին ո՛չ իսկ վարշիկ . . .

— 222 —

Մարդ մ'որ Ամէն տեղ է միշտ ներկայ
 Իր բոլոր Յաճախ հոն ուր աղւոր կին կայ:
 Կենաց մէջ Երբ իրեն,
 Սընամէջ. Նըւիրեն,
 Անպաշտօն Խօսքերուն
 Հոս ու հոն էն կծուն,
 Կը շըջի. Ան շուտով
 Իր շուրջի, Ժպտող
 Կիներուն Հըտպետի
 Սէգ սիրուն, Կը ժպտի,
 Եւ մօտէն, Ունի դրամ,
 Ու մօտէն Ո՛չ բարեկամ:
 Կը խօսի Իր կնոջ.
 Որպէս զի Հիւր անկող,
 Մէկ շոշորդ Շատ կամ քիչ
 Յաճախորդ Հայթայթիչ:
 Մը գտնէ: Ձերկբայիք
 Այս ան է, Կ'ըլլայ ինք
 Որուն բուն Սիրտը գոհ
 Տան անուն ձէպը փող:
 Ձիյտէ ինք Վարձքն աժան,
 Տանը հիւնդ 100ին 10 է ան:

ԵՈՒԼԻՍ

Սահմանադրական ամիսն է Յուլիս,
 Խրախճանքի մէջ կը շողայ Պոլիս,
 Ամէն կողմ ժպտա, ամէն կողմ բուլիս,
 Ամէնքը սիրով, հեշտ ման են գալիս:
 Թարմագեղ աղջկունք. ամսեղ որպէս իս,
 Ձեռքերին դրօշ, Ֆաթիմէն, էլիզ,
 Ազատ Բաղքըցու կ'ընեն աս ու լիս:
 Կարեւորութիւն չունի սիրելիս,
 Երբ ըլլայ քեսս, երբ տիրէ զրիզ:
 Մեր Ազգ. Ժողովը արտում է, լալիս,
 Խեղճը զուր պօռայ. «Գթացէ՛ք հալիս,
 Մարեր կրակը օճախ, մանկալիս,
 Երեսփոխաններ՝ ո՛ւր էք ման գալիս:»
 Մինչ անոնք շրջին գուլիսէ գուլիս:

ԱՆՎԱՐՏԻՆԵՐԸ...

Ամառուան պատմաբան

Անցեալ ամառ օր մը շատ տաք
 Տաքն անուրի. երբե՛ք կատակ-
 Պոլսոյ վրայ մաղուէր կրակ
 Ո՛չ չուկայ կար. ո՛չ ալ վաստակ:
 Թա՛ Շիշլիէն մինչեւ Պէյքօղ
 Ըլլայ հարուստ ըլլայ դօդօղ,
 Օրիորդ Նուարդ, պարոն Ռոզոս
 Գիւղ կ'երթային կակոս, կակոս:

Այր թէ կնիկ, մեծ ու պղտիկ
 Հաստ թէ նիհար հազուած շապիկ
 Այնքան բարակ ու թափանցիկ.
 Պոլիսն եղած՝ մի մեծ բաղնիք.

Օրօնօսիլ, քիւնէլ, քրամ
Լէր լեցուն են մարդկանց երամ
Քով քովի են. Հրանդ, Մարիամ.
Անոնց քովը վերծին, Արամ:

Շիք հանրմ մը, աղուոր թօմպուլ
Իր ետեւը զերդ մի պառլ
Իսկ միւսինքն որպէս հովիւ
Կը ցատկոտեն. ա՛յժ են թէ՛ ... ուլ:

Շողենաւը ալ տեղ չկար.
Ուշ համառլ մը, միւսի Մարգար
Կէս մը նիհար, կէս մը տակաւ
Քիչ կը մնար ծովը կիցնար:

Ժամը վեցն է. տաք ահուկի
Նաւապետը Հասան Ալի
Ներսէնի մը դարմանալի,
Պատկառազգու որպէս վալի:

Քաշեց սուլիչ. Ֆայրօք գոչեց
Ակնոցը քիթին. լաւ մը... խնջեց
Հեղ մը հաղաց. սիկաւը վառեց
Թէքնէ նաւը ծովը պատռեց:

Լեցուն քեռաս թէ գամարան
Նաւը կըթած՝ մարդկանց բեռան.
Նրկու կիներ իրենց... արան.
Սեղմած էին... միւսի Արան:

Միւսի Արան իբրեւ տիկին
— Յայտնի չէր թէ՛ ա՛յր էր թէ... կին —
Կարծես գոհար շատ թանկազին
Վայլէր խնամք քովի էգին:

Օ Վ Ե Ս Տ ՈՒ Մ

Արեւուն ընկեր ամիսն ուղտոտ,
Տաքէն կը նեղուին նեմուլուն ու Պիտոտ,
Պոլի ամէն կողմն առատ կայ տաք, բոզ,
Հայտ կիսկներ մարսա կամ չիրոզ,
Բաղնիքում ծովու կը պարզեն մեզ pose...
Ազգ. ժողովին մէջ իբր դարձնեն բոս,
Անոնք որ իւրիկն փախցուցած են տոզ:
Քանի մը թերթեր մտաւ ի բոնոզ,
Պարտքն ի ճիւղ կ'իջնան ցուրտ մահուան ի վտո:
Միջրդատ Հայկազն ազգային հերոս
Կ'ընէ հարահար ժողովէն ճիւղ:

Ես ու անոնք մի՛շտ դէմ գիմաց
Կը հաշուէի թէ՛ չեղե՞ք հաց.
Սա մեր քօնպուլ գբացուհեաց
Հարուստ՝ իրենց կուրծքերով... բաց:

Մէկը՝ գիրուկ, մէկը օրքա
Մէկը՝ հուրի, մէկը մաւսա,
Մէկը՝ նոտած ձեւով վաւսա,
Մէկը՝ որպէս մի sœur Marta:

— « Բարե՛ւ, կ'ըսեմ, քարե՛ւ տիկնայք.
« Կը նեքե՞ք որ ծանօթանանք.
« Ո՛չ կին ունիմ, ո՛չ ալ տղաք.
« Ինձի կ'ըսեն պարսն Մաղաք:»

— « Merci պարո՛ն. avec plaisir
« Ես կը կոչուիմ Արայ Քէնտիւ.
« Սա տիկինս է. էլիդ Քէնտիւ.
« Իսկ օրիորդը՝ օրիորդ Միսիւ:

Գէրը կինն էր. ի՛նչ լաւ պատառ.
— Այդ միջոցին Թան կը կարդար.
Փէշերը վեր. աչքերը վար.
Իսկ օրիորդը՝ միշտ կը... ժպտար:

Յանկարծ հով մը չա՛տ զօրաւոր
Վեր վեր կ'առնէ՝ փէշեր բոլոր
Ու ըստ կարգին՝ տիկնոջ աղւոր
Սրունքները կ'երեւան կոր...

Մի՛շտ կը փչէ այդ հովը չար
Ու գլխարկներ կամ վեր կամ վար
Կը թռչտին ալ հոշմամբ՝
Փոթորի՞կն ալ կ'ուզէր աւար....:

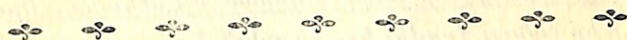
Ո՛հ, քիչ մըն ալ, ո՛վ պարոն հով
Փչէ՛, վե՛ր առ փէշեր... զօրով
Ո՛հ, քիչ մըն ալ. քիչ մը կորով
Քեզ կը սպասենք, չորս աչքերով...

Տաք էր այդ օր. աղւոր կիներ
Չկրնալով դոցեւ փէշեր
Շատ վեր ելան մինչեւ... այեր
Ու մենք տեսանք. մերկ սրունքներ:

Նոյն իսկ տեսանք աւելի՛ վեր...
Կաթի նման փափուկ միտեր...
Զի այդ կանայք, այդ հուրիք...
Մոռցած էին հագնիլ վարտիք...

ՄԵՊՏԵՄԵՐ

Դպրոցական նոր շրջանի բամբեր,
Ուսանողներու աչքին սուր պիպեռ.
Խեղճ վարժապետներ քեզմէ չունին խեր,
Դուն անոնց մասին մնաս անտարբեր:
Աշնայնի հովեր քեզմով տարուբեր,
Կը սկսին թափել վարդերու թուփեր,
Տաքէն խեր չկայ, դոնէ դուն պաղ բեր
Մեր ժողովներուն անդամոց թիթեռ,
Երեսփոխաններ պիտի չիջնա՞ն դեռ,
Որ աթոռներնուն թափուր դառնան տէր:
Ամէն մարդ այժմէն տան ձմրան պէտքեր,
Կը սկսի հոգալ որ չըսուի ցիցիեր,
Միհրաւոր Հայկազն Շեմելյէնի մեր,
Դործ պիտի բացուի՝ կը շփէ ձեռքեր:

Ա.Չ.Գ. ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎՐ

(ՈՏՔԵՐՈՒ ՎԵՐԱԾՈՒԱԾ)

Ղալաթիոյ մէջ մանկնք քովքնաթի փողոց մը աղտոտ.
Չախերնուս վրայ դուռ մը կ'երեւայ, քիչ մը կենանք հոտ:
Բայց մի՛ առնաք, պատուհաններէն, սա դուռ դրացի,
Ըստ սովորութեան, երբ կը հրաւիրեն մեզ նշանացի.
Վկայուած՝ եէնի Չարչըի ազաւ սիրոյ կաճառէն,
Կիններ, աղջիկներ! են՝ որոնք հոտած մի՞ն կը վաճառեն:
Ամենափրկիչի բակը մանկնք և ելլենք վեր չիտակ,
Ո՞վ են սրտնք որ իրարու հետ կուրի բռնուեր են տաք:
Մօտենանք իրենց. — «Ե՛ս ինչո՞ւ ըլլամ խաղաղ ուսողը
«Տասներորդն է աս, բիրեալի է նէ փարան ցնձայ թո՛ղ.
«Խալաֆօգն առտուն լեցուցի խահաւէ, լմնցաւ զնաց.

«Փարա չեն տար կոր, ես ինտո՞ր տակէն ելլեմ, շատ կայ
բայ» :

Կը պօռար մէկը, իսկ միւսն ըսես դբած քիթն ակնոց՝
Կ'ըսէր, «Իրաւ որ չեմ ճանչնար երբէք նոյնիսկ մէկ տասնոց,
«Վեբեսիյէ հիչ չըլլար չըսինք քեզ, ծօ՞ դուն ինչ տանձ ես:
«Երթաս քե սովբիս. հիմա դուն տուր քե հաքը կը գան-
ձես» :

Մէկը խաճուեցի բարապանն էր, իսկ շիք միւսին մէկալ,
Մեր Տնտես. Խորհուրդին կծծի մեծ համարակալ:
Անցնինք ներս սրահ, ժողովատեղի՞ թէ չէ Սրբանախա.
Հսկան ու գաճաճ, առողջն ու հիւանդ, գիրուկն ու վտիա
Հոս հոն փռուած են ու տխրիկ ըրած, անհող սանձասուն,
Կարծես կը սպասեն որ սուրճ բերէ ֆուալը կառսօն:
Առջին՝ սեղան մը դրուած է սրուն կարծես թէ վրան,
Շինծու գլուխ մը քոփն ալ զանգակ մը, երբեմն կ'երկրան:
Աճէմեան Պէյն է, որ շուրջ բոլորած Թէքէհանն, Երօտ,
Ի դուր կը ջանայ ժողովել կարծիքներն իր զանգակին մօտ:
«Մեծամասնութիւն ունինք թէ չունինք. անցնինք
օրակարգ» .

— Պէտք չէ զարմանալ, մէկ մասը ասոր կուտայ մեծ
յարգ :

«Շահրիկը սուր է, մէջտեղ թող ելլէ ինչո՞ւ կը փախչի» .
Հաղիւ այս ըսած, կը փրթի կռիւ վրան ... ոչինչի:
— Ան չիտակ մարդ է, չէ՛ եամբուռի է. չէ՛, այո՛, ո՛չ»
Մէյ մ'ալ կը լսուի անկիւնէ մը սուր, անուրի մէկ կոչ,
Քանի մը հողի կը դնեն կծիկ, ինչո՞ւ կը վախնար
Քեօշկիլուն է թերեւս, որ կ'աւետէ մեղ մօտ տեղ մը կրակ:
Ոչ ան, ոչ ալ այս, երեսփոխան մ'է, Հայկազն Միհրդատ
Որ խօսք կ'ուղէ կոր! և երբոր չտան կը բանաւ հա՛, դատ:
Անդիէն Զօհրապ՝ ձեռքերը խօթած բանթալօնին դրպան
Զինուորապետութեան հարցը կը քշէ ակամայ, — զօր բան—:
Վստաշապուհը՝ առաջարկներու քիւրը ընդունայն՝

ՀՈՎՏԵՄԵՐ

Երկինք կը մթնի, կը շրջեն տմպեր,
Գիւղը ամէն մարդ կեօշերը կապեր,
Սգին բացուելուն սպասէ անհամբեր:
Անոնք որ ունին գիւղը շատ սպասքեր,
Կ'որոշեն մնալ գոնէ այս ճրմեւ:
Աշունն սկսած, մերկանան ծառեր,
Աղդ. Ժողովին մէջ խեղ ու մեղ բառեր,
Էռիւ, բաթըրաղ, գլխու ցաւ ձառեր,
Ամէն բերանէ թռիչք են տուեր:
Գոթախաբար մենք որոշ չենք գիտեր,
Ե՞րբ պիտի կտորին թալանող քիթեր:
Վանի իշխանը աղբալին մեր նեւ,
Տիրող ցուրտերէն արգեօք կը մեռնէ՞ր:

Մէջտեղ կը նետուի, «Եւ համայնգամայն, բայց միան-
գամայն...» :

Մեր ոսկեհատոր Հալաճեանները, կ'ելլեն կը նստին,
Կ'ուղեն բան մը բնիկ. բան մ'ալ չեն ըներ նորէն այդ
նիստին:

Ագիլեանն ալ կայ խումբին Չափրաստը, գովիք անճառ
Որ խնդալով, շատերու կ'ըլլայ... զարթնումին պատճառ:
Սո՛ւս, մտիկ բրէք Արիստակէսն է, փաստաբան, Գասպար
Բայց չիտեմ ինչո՞ւ կը խօսի խեղճը անգիտակցաբար:
Հմայեակներն ալ՝ մէկը քա՛նայ, միւսն եպիսկոպոս,
Հոն են, քեմէլներն Հայ եկեղեցւոյ, փրկիչներ, հերոս:
Ընթերցո՞ղ չըլլայ որ կարծես մուցայ Սիմօնը Խնդիր,
Այճեանին հետք Ստանա զրկուած պատուիրակն ընտիր:
Ան ալ կը խօսի տարւոյն մէջ քանի մը հեղ սրտաբուղխ
Բայց մէկ պայմանաւ խոնաւ չըլլայ օդն և ինքն ալ
հարբուխ:

Տէրտէրք բոսն ներսը սուս բուս են, համրի հանգուեակ,
Փակուեցա՛ւ ժողովն՝ առջեւը դրան կը կտրին սոխակ:
Իսկ մէկակաները սիւրիւ սէքէթով երբեմն կուգան
Աչքէ անցընել խօսքի ու կռուի ազգային շուկան,
Էլիէմիւի կ'ըլլան, նստին, քնանան, կը խմեն խահուէն,
Եւ երբ առաջարկ մ'ըլլայ, կը փութան տալ իրենց...
քուէն:

Ժողով կը բացուի ճիշտ ժամը վեցին, որ բսկ է... ութ.
Յօթանառունի մէկի խնդիրը կը չալէ իր ուս.

Մինչեւ ժամը ինն, անկէ ետք կ'անցնին նիստերու նա-
խորդ.

Ատենադրութեան, զոր շատեր մերժեն իրբեւ զաւակ
խորդ,

Կ'աւրեն կը շտկեն կարգի կը դնեն, ժամը կ'ըլլայ տաս,
Այնչափ յոգնեցան քիչ մը քնանան, չէ՞, չունի վրաս:
Եւ երբ կ'արթնան ինչ տեսնեն, ժամը տասներկու եղեր
Պէտք է վերջացնել, սմանք կը նստին շատ հեռու տեղեր.
Եւ կ'որոշուի որ, օրակարգն՝ յաջորդ ուրբաթի նիստին,
Առանց փոխուելու օրակարգ ըլլայ իրենց վերստին:

Շատ մեծ կ'երեւայ երբ առանձին է կին,
Մարդուն բով երբ գայ կ'իյնայ վա՛ր...տիկին:

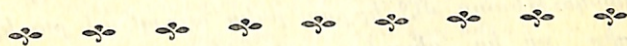
Կինը՝ համբ մըն է խորը լիք ունի.
Պէտք է փորլէ որ, հասնիք... սկի:

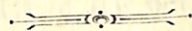
Այլը կը շտի, կանգուն, աչիւ բաց,
Եսկ կինը՝ երբոր երկայն է նստած:

ՆԱՅՆԱԲԵՐ

Մերթ կ'անձրեւէ, մերթ մըրիկ ձիւնաբեր,
Տարեցոյներու հունձքն է բարեբեր,
Մեր Բաստըմաճին՝ նոր դործ մ'է եփեր,
Զօհրապ կը ձառէ ձեռքը խօթած ճեպեր,
Իսկ Էրզրումեան վարդ-գէտը բամբեր
Այս տարի ինքզինքը կը պահէ սիրելու:
Մեր վարչութիւնն ալ առնէ մ'իւլեր
Զեմ գետեր ինչո՞ւ կը ցատկէ վեր վեր,
Իսկ պսպա Շահրիկ ալ հազած սեւեր.
Բըրթին ժողովելով կը փախչի Սիպեր:
Աւարառութիւնն ա՛ր չհատաւ դեռ,
Այս անգամ ուրիշ վանքի կ'ելլեն տէր:

ՀԱՅՈՒ ԿՆԻԿԸ

(ÉTUDE D'APRÈS NATURE)

Մէկ մէթրի չափ հասակ մը, քիչ մը նեղ
նիհար, յաճախ գէր,
Ածուխի պէս սեւուլիկ, կամար յոնքեր,
վառ աչքեր:
Քիթ մը միկեօն մեծածակ, չուրջը մաղի
անտառակ:

Այտեր կարմիր ծակոտէն, փայլուն ողորկ զերդ կարագ:
Ականջները պարլիկ, դունջը՝ սիրուն բոլորակ,
Իսկ՝ բերանը՝ զերդ պտուտակն աւրուած, թոյլ ծորակ:
Ակռանքը տեղեւթափ, մեծ ու պղտիկ քով քովի,
Կարծես ըլլան խլեակներ ցրուած հոս հոն մէջ ծովի:
Վիզը՝ ուրուագիծն է մէջքին. քանի մը յարկ աբարբան
Ուր փրկէներ, մլուկներ, ամառ ձմեռ կուգան ման:

Լայն լայն ուսեր դուրս ցցուած, թիկունք, դաստակ
 թաթիկները քոմպուլիկ, իսկ եղունգներ սև, ագեղ:
 Կուրծքին քովը բան մը չէ կեօպեկ քաշին բազնիքին,
 Աշխարհադուռը մ'անկէ վար, Աստուածաշէն, թանկազին,
 Ուր փոխանակ արեւու, մթութիւն մը տիբէ խոր:
 Այս գունա քարտէսն ամայի, անգետ, անլեռ, անծործոր,
 Զոյգ մը միտէ սիւններու՝ վրայ կանգնած կը շարժի...
 Ասի բուսմէն է հայ կնոջ, որ մըշտ ետեւ կը վիժի:
 Իսկ ոտքերը մըշտ խաշոր, պատուանդան, որոնց համար
 Կօշիկ լաստիկ պատրաստի գտնել որքան է դժուար:

Արդ, ս'վ կնիկ ընթերցո՛ղ, չեղլատ ինծի բարկանաւ,
 Երբոր կարգաւ հիմա դուն սա գրութիւնն անվընաւ,
 Եւ բարկութեանդ մէջ կը քոտ բռն ալդպէս է քու կին.
 Գիտցիր որ կը սխալիս. զի Կիկօն չունի տիկին:

ԷՆԱՅԻԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԺՈՂՈՎՈՅ ԱՅՇԱԼԱՆԻՆ, ԱՊԹԻՆ

Այս երգը կ'երգուի «Կարկուտ տեղաց
 Խանասորայ դահոււմ»-ը երգին եղանակով:

Կանկաւ տեղաց Ղալաթիայի բաղոււմը,
 Էնայիններ, աշմիրձիններ, շէմշիյէձիք... գուռւմ են.
 Սոսկաց Ձերաղ, լեղապատառ Խաղիւղցին,
 Զէր աղառում ի աղաւ վերնալ Մայր Դիւանի Աթուղց:

Եամա՛ն Ալլահ, Շահրիկն եկաւ ո՞ւր փախչենք
 Սոսց Հրանտին կողքին սեղմած լեղապատառ Խաղիւղցին.
 Մի՛ վախենար, հանդիստ եղիր Ձերաղ Զան,
 Մենք կը մնանք, մնանք գացին, շիտակ քաղենք մեր ճամբան:

Մի ժամուայ մէջ Ղարչութիւնը ջնջուեցաւ.
 Ղալաթիայի մարմար բակէն անոնց ոտքը կտրեցաւ.
 Հայեր յիշէք նուիրական այս օրը,
 Հոկտեմբերի տասներեքին կատարեցէք այդ տօնը:

ԳՆԱՏՆՄԱՆԻ

Նորածին տարւոյն ծերունի բամբեր,
 Կարծես այս ամառն ամէն բան ցրտեր,
 Որ կողմ որ նային ձերմակ ձիւն ծածկեր,
 Պատրաստի ունի՞ս, հիմա հանէ կեր,
 Իսկ թէ որ չունիս, վա՛յ դէտուղ եկեր,
 Մանաւանդ թէ որ չես ու այնքան դէ՛ր:
 Ժողով, յանձնախումբ, աղբալին դործեր,
 Տարւոյն պէս անոնք ալ են ծերացեր.
 Երբ ակոխանական ժողովը մեր՝
 Ժրակարգն երեք տարւան չէ փոխե՛ր,
 Կեդրոնականի հարցապնդում՝ է՞օր,
 Նախորդէն յաջորդ տարւոյն է ցատկե՛ր:
 Մնաք բարով ձեզ ս'վ ընթերցողներ,
 Կարձեալ տեսնուինք ձեզ հետ դալ ձմեռ:

Ա.Լ.ՓԻԱՐԻՆ “ՎԵՐԺԻՆ”, Ը

Անցեալ չարաթ վինքը ճանչցայ բարեկա-
 մաց չնորձւ,
 Կը բնակի rue Թիմօնի, քարաշէն տուն
 տաւր թիւ.
 Այդ աղջկան դուռը սրտին ու սենեակին
 նման բաց.

Հարկ չկայ որ թա՛ք, թա՛ք զարնէք.
 entrez կ'ըսէ անկասկած:

Սենեակն ամբողջ բուրուճաւէտ, «բարփիւմբրի» կնիկան հոտ:
 Բաղի կեանքի ամէն պիտոյք, սիրուն աղեղ, չափ կան հոտ:
 Խիտա կարեւոր տեղ կը բռնէ, մահճակալը լայն ձերմակ
 Ի՛նչ դաղանիքներ պահէ արդեօք իր ծոցին մէջ այդ վերմակ
 Վարազդոյններ կրկին ու հաստ լոյս ու արեւ կ'արգելին

Վկայ ըլլալ՝ պէտք ու հաճոյք երբոր զիբար կը գրկեն։
Բարձր ոսկեղօծ մեծ հայելին ապուշ կը կրկնէ
Այն պատկերներն որք լրբօրէն կը զծագրեն նա ու նէ։
Առդին անդին պիտըլօնէր, պէպէք զարդեր, ծաղկաման
Վայրկենական սիրոյ արիտուրքի՝նչ շուտ խաբւող էշեր կան
Այս տէքօսին մէջ կը փայլի մէկ շապիկով անվարտի
Մի՛ սպասէք որ յանդի համար նմանցնեմ զայն վարդի։
Բիշ մը խօսինք իրեն վրայ եթէ երբեք կը ներէք։
Նախ բռնեմ որ վիզիքան է երկու մէծիտ կամ երեք։
Կարճահասակ նուրբ ու նիհար, սիրուն սաքեր սիւզահեմ,
Կլոր երես, ալւոր աչքեր, մաղբրը կարճ, դալկադէմ։
Պզտիկ բերան, կարմիր շրթներ, սիրուն ձեւմանկ ակռաներ
Խիստ լաւ ինամուսած զոյգ մը ձեռքեր և վարդազոյն
եղունգներ։

Խօսի մաքուր աշխարհաբար, ինչ որ կրթէ մեզ յապուշ
Այփառանը պիտի բռնէ՝ donne un baiser de ta bouche.
Կուրծքին վրայ ալւոր ծիծեր, հաւատացէք բարեկամք
Միայն զանոնք տեսնելով մարդուն վրայ կուգայ կամք։
Աւելի վա՛ր խորատուզուիլ, նոր բան փնտտել, նոր աշ-
խարհ

Վայ անոր որ գտնէ հեղ մը Սթէնլի ըլլալ չի կրնար։
Կայս անտառին ստորստը նեղուց մը կայ փոքր նեղ
Ուռիկից անցնող ճամբարդներու մի՛ բռնէք թէ քանի՛ հեղ։
Նեղուցին մէջ երթալ գալը շատ անուշ է անվտանգ։
Այսպէս նեղուց կրնամ բռնել երբե՛ք տեղ մը չի գտանք։
Չը կարծուի, չէ՛ բարեկամ, որ հասարակաց բոց մ'է նա
Բաւական է մէյ մը տեսնել խելքդ միտքդ հոն մնայ։
Չգիտեմ ի՛նչ ունի սիրուն զէմքին վրայ, խօսքին մէջ
Եբբ վրան բաց բաներ բռն, սիրտը կ'առնէ ելեւէջ։
Աղջիկ մ'է այդ որ ու է բազդի գերի է գացած
Այսու հանդերձ յայտնի է որ ծնունդը չէ այնքան ցած։
Իր հագուստին խնամք տանի շքեղ ու պարզ ամէն տեղ
Կրնայ մանկ չէնքով չնորհքով մինչեւ անգամ Գատրգեղ։

Մի՛ ըսեր թէ այդքան համեստ, այդքան պարկեշտ
չարժուածքով

Նէ կը պառկի, բայց ի՞նչ ընէ, ամէն տեսակ մարդու քով։
Շապիկները կտաւէ չեն, խասայէ չեն այլ սխւա
Ճիշդ անոնց պէս որ կը հագնին մատամ փիւտիդ ու Սառա
Գուլպաները երկայն ու սուղ, նուրբ տեսակէ ֆիլ ս'էֆու
Փողոցին մէջ փէշին տակէն, կարծես կ'ըսեն. «Եկո՛ւք հոս»,
Թէեւ իրաւ մենք սեր սեւ ենք, բայց մեր տակը ձիւնաթոյր
Զոյգ մը սրունք ձեղ կը սպասեն, տուէ՛ք անոնց ձեր համբոյր
Իրաւ զատ զատ բան չեն արժեր բայց երբ վերը միանան
Բան մը կաղմնն որուն համար Ռոյիլտը անգամ փճանան։»
Իսկ վարտիքը tout à l'anglais տեսողները խենդ կ'ըլլան։
Ամէն միջոց ապարդիւն է, սանկ մը տեսնել չէ հնար։
Նախամայրն Եւան անգամ մէկ տերեւով գոհանար։
Ինչո՞ւ համար, բռն՝ Վերժին, այդքան սրխը կը պահես
Թող որ մանեն պզտիկ տղաք, հասարակաց ի պարտեղ։
Քու պարտեղիդ թէ մեծ դուռը չես ցուցունք մեր տղոց,
Պզտիկ դուռը, հաւելնը, քանի՞ թիւ է, ո՞ր փողոց։
Չէ, տե՛սանսի՛ն, հարատու թիւն երկայն բարակ չեն քշեր
Համբերեցէք, ձայն մի՛ հանէք, մինչեւ ըլլայ կէս գիշեր։
Անկէ ետքը մնաք բարով հպարտութիւն և կեղծիք
Հանուէ՛, պառկէ՛, մի՛ քնանար, առտուան դէմ դիր կծիկ։

Երեւն Էօր չեղի տանն ուղիղ հանրան,
Երբ բախար դեմն հանէ այդ մ'անրան։

Այր մը երբ կ'իյնայ կիմր կ'ըսէ՝ վա՛խ.
Իսկ երբ կիմ մ'իյնայ, կ'ըլլան այր ուրախ։

Թ Ա Շ Կ Ի Ն Ա Կ Ը

Հաթի կտոր քառակուսի աննշան .
 Ծակ գրպանին մեք ընկերը անբաժան :
 Մերթ արդուհուած , մերթ ճմրթկած , անխընամ ,
 Մերթ հոտաւէտ gel'ներուն զերթ ռեխամ :
 Մերթ նուրբ մետաքս , մերթ սուա եգրիւ , մերթ բոսիւ ,
 Տաս փարայէն մինչեւ ոսկի մը կ'արժէ :
 Մերթ դուռնաւոր սաւանի մը չափ խոշոր ,
 Որ պէտք եղած ատեն կ'ըլլայ աղու . . . չոր :
 Գիթեր բոսւս , կամ բարլինան , կամ մինեօն ,
 Արտադրութիւնն իրենց օրուան յանձնեն :
 Հէգ մշակը . ճառարտուր . քարոզիչ՝
 Կ'ըլլան անոր ճոխ քրտինքի հայթայթիչ :
 Երբ ճամբորդեն՝ չոգեկաւքէն , կամ նաւէն՝
 Սրբերկներ անով բզմեղ բարեւեն :
 Օթէլլօյր ձեռքին մէջ ան՝ վրէժի .
 Տէղաժօնան մեռցնող զէնք մը կը չափէ :
 Անով կոչիկ մաքրեն մարդիկ զիպիսի ,
 Նշանաձնուտ սուեն երբ կ'երթան վիզիքի .
 Այրի կրնո՞յ ան կը սրբէ արտասուք .
 Գործն ան կ'եփէ չաւարտած դեռ էրկան սուգ :
 Պատերազմը դաշտին վրայ ան է որ ,
 Մեղմէ ցաւը հէգ զինուորին վերաւոր :
 Խոտին վրայ լայն տարածել զայն պէտք է
 Որ բանթուրն տակը չըլլայ մնծ լեկն :
 Սիրոյ նամակ տանիլ բերել ան հաճի ,
 Սիրողներու զերդ գաղանապահ բօսքանի :
 Հրամցըւած խաճուէի մը մէջէն երբ
 Ճանճ մը ելլէ հոն կը թըքնենք գաղանակերդ :
 Հիւծեալոր հոն տեսնէ թօքին իր տաղնապ
 Կալուօշներ հոն ընեն վաստակն միշտ քօր կապ :
 Ամէն գործի մէջ կը մանէ ան , բացի
 Մեծ գործերէ , բայց գոցեմ չէ՞ , շատ . . . քացի . . .

Մ Ի Ս Օ Ս Վ Ա Ր Բ Ե Ր . . .

Հա՛ , հա՛ , հա՛ , հա՛ տիկնայք , պարսնք մտիկ կ'ընէ՞ք արդեօք ինծի .
 Պիտի պատմեմ պատմութիւն մը ո՛չ գարիի , ո՛չ բրինձի .
 Այլ իրավէպ . պատմութիւնը Յոյն կնոջ էլէնիկն
 Որ սեւ օր մը կերտւ պտուղն (արդիւնաճը) դրացիկն :
 Հա՛ , հա՛ , հա՛ , հա՛ . տիկնայք աղւուր , շերին օրիորդք տիկնայք
 պարկեշտ
 Խնձոր կամ տանձ ճաշակելը ո՛չ դիւրին է , ոչ ալ շատ հեշտ
 Այդ պտուղը՝ Աղամական պաշտօն եղաւ որ մայր եւան .
 Ալ չկրնայ Դրախտն տարիւլ , Աղամին հետ սանկ եան պէ եան ,

* *

Բերայի մէջ , շեռակ ճամբէն ո՛չ շատ հեռու , քիչ մը վարք .
 Այն կողմերը ուր կը նստին մարդիկ փառօք , առօք , կառօք .
 Եւ ո՛ւր մարդիկ եւ ո՛ւր կիներ չեն փնտեր հասն ու բարակ ,
 Զի տէն բան իրենց համար օրսիկն է , խոտ հասարակ :
 Այդ փողոցն մէջի կիներ , կը հաւատեն , ունին եղբ
 Մէկ մէկ սիրող , կամ հոմանի , հարուստ , տգեղ բարի կամ խեղ :
 Մեր էլէնին , հերտուհին պատմութեան այս իրական ,
 Հեղէնուհի մ'աղւար , լեցուն , շքեղ աղւար կիներ քիչ կան .
 Կին մը թեթեւ , կին մ'սուրնի , մէկ էրիկով չոսհացող .
 Գտած ալ էր , մա՞րդ կը ստիպէր , սիրահար մը էրկան . . . օգնող :
 Կինը ալապէս պաշտօնապէս թէեւ ունէր էրիկ մէկ հառ
 Բայց երբ էրիկն կէս դիշերին կը քնանար հանգիստ հանդարտ
 Բ . էրիկը անպաշտօնը , բիրիւ նիքօն , ներս կը մտնար
 Ու էլէնին մուցած պտիկ , մուցած էրիկ , կը . . . մերկանար :

* *

Բաղդը սեփայն շեռակ չերթար , ծուռ ալ կ'երթայ , կ'ընէ տուակ ,
 Գիշեր մըն ալ , ուղուստը օր , թէ՛ ստանան էր հակառակ
 Միւսիւ նիքօն ներս կը մտնէ դադի մը պէս . դող չէ՞ր արդէն .
 Պատիւ դողնալ . ոճիր է մեծ , անոնց համար սրանք մարդ են :

* *

Վարի յարկն վրայ պղտիկ՝ սենեակի մը խորը մըթին
 Յանցանքներու էն լպիրշը , կը դորձուէր ժամը ութին .
 Էլէնին ալ միւսիւ նիքօն կ'ուզէն յետոյ սիրաբանել
 Ճաշէն ետքը , աղանդեր է՝ սիրահարաց սիրել պապեն :

Ու էլէնին այդ գերազանց աւանդն յետոյ զգաց որ մերկ
 Ինք պառկած էր. sans culotteը կ'երգէր մէկ երգ .
 Գինովցած էր . մոռցած ալ էր թէ ինք ունի վերը էրիկ
 Եւ օրէնքը, եկեղեցին , զինք ընտրած էր անոր կնիկ :
 Միևարեի չալան , կ'ըսեն , հազար իսէր պիր սէ զըլլիմ .
 Եւ Եւայի թոռնորդին ալ որ չէր ուզեր ընել պըլլիմ
 Գտած էր լա՛ւ սպասուհի մը միամիտ ու Հայ-հոռոմ
 Շա՛տ խելօքիկ , շա՛տ ալ խախա , անգիտակից բռնող էր ... մոմ :
 Ամուսինը վերը խորդար . սպասուհին սաղմոս կարդար .
 Իսկ էլէնին , սաղանուհին , Նիքօյին հետ ... դրախտ մտնար :
 Ժամեր կ'անցնին . տիկինն է մերկ . վերն է միսօն . վերն է շապիկ ,
 Ներս կը կանչէ սպասուհին , կին միամիտ : « Հայտէ՛ կապիկ ...
 Կ'ըսէ տիկինն ճւռուղեւով , դնա՛ հոս բեր շուտով միսօս
 Տե՛ս, պէտք ունիմ . հայտէ՛ շուտով . Ի՛նչ կը նայիս կեցեր դեռ
 հո՛ս ... » :

Սպասուհին , շա՛տ , շա՛տ խախա , դեռ կը կենոյ ապուշ կըթած .
 « Հայտէ՛ կորեր , ապուշէ կնիկ , բե՛ր սա միսօս , հայտէ՛ շուտով ,
 Կարենո՛ր է . շատ պէտք ունիմ » կ'ըսէր տիկինն դողդալով ...
 — « Գօռա՛ , դօռա՛ , նա քս մէքօ , ամա մասաւ եի՞նէ գալա ... »
 Ու աղախինն այդ միամիտ կ'աղօթէր առ Այ-Նիքօյա .
 Ելաւ այն յարկն ուր պառկած էր եւ միշտ խուկար կնոջ էրիկ .
 Կամացուկ մը ննջարանէն մտաւ ան ներս , քայլով յուշիկ .
 Քիչ մը կեցաւ . կը դողդալար . քիչ մ'ալ դնաց , չորս կողմսուս-բուս .
 « Քիլիէ՛ , միւսի՛ւ , ֆիլիէ՛ , միւսի՛ւ . բամէ գաքու . ֆիլիէ՛ , ամո՛ւս ... »
 Պարոնն յանկարծ քունէն ընդոտ արթննալով . « Թի՞ք լեռ գալէ՛ ... »
 Սպասուհին մի՛շտ դողալով . « Վարն է տիկինն , հայտէ՛ քալէ՛ »
 Արդեօք վտանգ պատահած էր . արդեօք կնիկն՝ միթէ՞ մեռած ...
 Կէս կիսկատար հագուած վրան . մոմ մը ձեռքին , ոտքն ալ ստռած
 Տոտիկ , տոտիկ , աղախինն ու ամուսինը իջան շո՛ւտ վար ...
 Ուր էլէնին , եղածներէն մի՛շտ անգիտակ ... կը քրքջար :
 Ամուսինը , մոմը ձեռքին . բացաւ դուռը , դէմքով դեղնած
 Ի՛նչ կը տեսնէր իր տիկինը չարքայութիւն մոնէր ... հանուած

* * *

Պատմութիւնս տւարտեցաւ . բայց դուք գիտէ՞ք ինչո՛ւ համար ,
 Սպասուհին այդ Հայ-հոռոմ դնաց էրիկը բերաւ վար
 Որովհետեւ երբ էլէնին հրամայեց «միսօս» վա՛ր բեր
 Աղախինը միսօին տեղ , գացած միսօն՝ «կէս»ն էր բերեր ...

ՏՊԱՐԱՆ - ԳՐԱՏՈՒՆ

ՆՇԱՆ-ՊԱՊԻԿԵԱՆ

73, Էսկի-Չապքիէ հասէսի, 73
Կ. ՊՈԼԻՍ

Քիչ ասեմէ ի վեր հաստատուած, բայց իր հաշակաւոր, մա-
նուր ու խնամուած սպազութիւններով այնչափ սիրուած համ-
բաւ մը շինած **ՆՇԱՆ-ՊԱՊԻԿԵԱՆ**՝ սպարանք՝ մասնաւոր
ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ իր բազմաթիւ յանձնորդներուն, եւ-
րոպայէն նոր բերած գիրքերու, զարդերու, պատկերներու նոխու-
թեան վրայ :

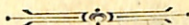
Գիրքերը միշտ չափազանց աժան՝ իր սպազութեան
վերջին ծայր մայրութեան բաղդասմամբ :

Կը տեսնուի ամեն տեսակ ու բազմաթիւ լեզուներով՝

Գիրքեր, տետրակ, նամակագրութիւն, մահազգ, չէք, շրջա-
բերական, Է՛Ն., Է՛Ն., Է՛Ն. :

Անգամ մը փորձեցէք միայն ու պիտի համոզուէք :

ՆՇԱՆ-ՊԱՊԻԿԵԱՆ, տպարանը կը մրցի հրապա-
րակին վրայ գործող ու Է տպարանի հետ :

0022134

0022133

0022132

0022131

0022130

5129-5133

2 013

